

KRIGSRISK OCH FÖRSVAR

Den kände amerikanske journalisten James Reston fick i början av december 1965 tillstånd att intervjua Sovjets premiärminister Kosygin. Sådana tillstånd lämnas aldrig utan orsak och inte till vem som helst. Reston är en av toppmännen i New York Times. Vad han publicerar blir läst och kommenterat. I Sverige har kommentarerna dock nästan uteblivit. Om en flyktig genomgång varit riktig, nämndes intervjun med herr Kosygin aldrig i utrikesdebatten efter herr Ohlins interpellation i andra kammaren. Försvarsministern citerade den inte i sitt interpellationssvar till herr Virgin. Men den är allt för viktig för att bli bortglömd.

Att ingen på svenskt regeringshåll tagit fasta på herr Kosygins uttalanden kan man förstå. Där är man för närvarande igång med att försöka skära ned försvarsutgifterna. Det kan då inte vara opportunt att nämna, att huvuddelen av intervjun gav uttryck åt en enda grundtanke, nämligen att enligt Sovjetledningens mening krigsrisk i allmänhet ökar och detta alldeles särskilt i Europa. Offentliggörandet någon dag senare, att Sov-

jetunionens försvarsbudget skall förstärkas, kom som ett understrykande av lägets allvar. Ingen vet ju hur stora summor som egentligen läggs ned på Sovjetunionens stridskrafter. Ingen behöver emellertid betvivla, att försvarsbördorna är betungande för ett land, som har så många eftersläpande behov på praktiskt taget alla områden som rör den enskilde medborgaren. En höjning av försvarsutgifterna i Sovjetunionen sker säkert inte utan att man anser sig ha goda skäl därtill.

Ett skäl är utvecklingen i Vietnam. Kosygin gjorde gällande, och Reston erkände, att det är USA som höjt krigsnivån i Vietnam. Ur sovjetisk synpunkt är detta så mycket mera fördömligt, som Vietcong enligt kommunistisk terminologi för ett »befrielsekrig». Varje krig, som avser att bidra till en kommunistisk maktutvidgning, är nämligen ett »befrielsekrig», som utländska kommunistpartier bör understödja men andra stater inte får lägga sig i. Härefter ligger förklaringen till att det är så svårt att finna en formel som grundval för fredskontakter i Vietnam. Och ju längre kriget fortsätter, desto mer

understöd måste utgå från Sovjetunionen.

Ett annat skäl är utvecklingen i Europa. Herr Kosygin sade detta rakt fram. Vad som betyder något nu är det faktum, menade han, att kärnvapen placerats i Västtyskland och att den västtyska krigsmakten utbildats att handha dem, visserligen med amerikansk hjälp. Säkerligen är det i huvudsak riktigt att det förhåller sig så. Kriget i Vietnam har redan fått sina verkningar i Europa. Att hålla snart 200.000 man i Vietnam ställer utomordentliga krav på amerikanska materiella och personella resurser, inte minst på de sistnämnda. Det är ju inte samma 200.000 man som förblir i Sydostasien, utan den amerikanska armén tillämpar ett omloppsförfarande räknat efter tjänstgöringsmånader och andra grunder. I längden går det då inte för USA att stationera samma styrkor som nu i Europa. För att bibehålla den nuvarande försvarskraften, den nuvarande kapaciteten gentemot Warszawapakten, måste NATO mera lita till vad Europa själv kan prestera i fråga om utbildad personal. Nu finns egentligen bara franska och västtyska styrkor att välja på. Frankrike har alltmera ställt sig vid sidan av NATO. Den västtyska försvarsmakten har i stället seglat upp som den givna ersättaren för amerikanerna. Det är då ganska naturligt, att den västtyska försvarsledningen säger ifrån att den också vill ha tillgång

till bästa möjliga och mest moderna vapen. Sådana krav ställer alla arméer. I Västtyskland anser man sig alltså ha rätt att få handha och utnyttja kärnvapen, om detta skulle bli nödvändigt, ty utan kärnvapenpotentialen är Västeuropa i dag klart underlägset vid ett angrepp av sovjetiska stridskrafter över gränsen.

Sett från Moskva måste läget verka annorlunda. I och för sig kan man där inte ha så mycket emot att USA splittrar sina konventionella stridskrafter mellan Europa och Sydostasien. Eftersom den strategiska diskussionen visar, att inte heller ryssarna räknar med en typ av kärnvapenkrig, elektroniskt styrt från Washington och Moskva med interkontinentala robotar som vapenbärare, bör ju varje försvagning av NATO vara till Warszawapakten fördel. Helt annat blir förhållandet om Västtysklands armé träder i amerikanernas ställe, till på köpet utrustad med taktiska kärnvapen. Man må inte förtänka ryssarna, att de avvisar talet om att en sådan armé bara är avsedd som en försvarsstyrka för Västeuropa och inte som en anfallsstyrka för Västtyskland. De är realister, och med sin historiska erfarenhet måste de säga sig, ja rent av ha skyldighet mot sitt land att säga sig, att krigsfaran ökat och att risk finns att Västtyskland kommer att utnyttja sin maktställning för att revanschera sig på sina gamla fiender i öster.

Detta är just precis vad Sovjetunionens premiärminister Kosygin sagt i sin intervju. Sannolikt har han fel. Integrationen inom NATO är redan så långt driven, att en enskild medlem inte kan drömma om att dra de andra med sig i ett anfallskrig, till på köpet mot USA:s vilja. Men det väsentliga är att rysarna tror annorlunda, eller att de intar attityden av att tro annorlunda. De säger att krigsriskerna ökar, och själva ökar de sina rustningar.

Mot den bakgrunden måste

svensk försvarspolitik i dag föras. Regeringen måste ju vara väl medveten om att spänningen i Europa blivit större, och nu har den dessutom herr Kosygins ord på samma sak. I detta läge behöver man för svenskt försvar inte kräva några orimligheter, ty även om vårt läge försämras samtidigt med det övriga Europa, är vårt försvar långt ifrån dåligt. Men en sak har vi alla rätt att begära. Försvaret får just nu inte försvagas.

Om borgerlig samverkan

Den skärpta motsättningen mellan allmänt borgerlig och socialistisk åskådning — vid 1926 års riksdag åstadkom ju i själva verket det nästan otroliga, nämligen svensk borgerlig samling. Sålunda blev den halvt bortglömda parollen »front mot socialismen» de borgerligas gemensamma fältrop under en valkampanj, som i längd och intensitet icke lämnade något övrigt att önska.

Fil. lic. Viking Källström om kommunalvalet 1926 i Svensk Tidskrift.